

RMBBT- MICROSOFT ACCESS TIZIMINI O'RGANISH.

Tojimamatov Isroil Nurmatovich

Farg'ona davlat universiteti katta o'qituvchisi

israiltojimatov@gmail.com

Nozimova Mubinaxon Otabek qizi

Farg'ona davlat Universiteti Amaliy matematika yo'nalishi 4-kurs talabasi

mubinaxonabdusalomova90@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Microsoft Access relyatsion ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimining (RMBBT) ahamiyati, uning asosiy ob'ektlari va uni o'zlashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ko'rib chiqiladi. Access kichik va o'rta biznesda ma'lumotlarni samarali boshqarish uchun qulay yechim hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Microsoft Access, ma'lumotlar bazasi, RMBBT, jadvallar, so'rovlar, VBA.

Abstract: Three articles examine the importance of Microsoft Access relational database management (RMBBT), its main objects, and practical recommendations for mastering it. Access is a convenient solution for effective data management in small and medium-sized businesses.

Keywords: Microsoft Access, database, RMBBT, tables, queries, VBA.

Аннотация: В данной статье рассматривается важность реляционной системы управления базами данных (СУБД) Microsoft Access, ее основные особенности и практические рекомендации по ее освоению. Access — это удобное решение для эффективного управления данными в малых и средних предприятиях.

Ключевые слова: Microsoft Access, база данных, RMBBT, таблицы, запросы, VBA

Kirish

MS Access dasturi, Microsoft korporatsiyasi tomonidan ishlab chiqilgan va ma'lumotlarni boshqarish sohasida muhim ahamiyatga ega bo'lgan dasturiy

ta'minotdir. Ushbu dastur, foydalanuvchilarga ma'lumotlar bazasini yaratish, boshqarish va ulardan foydalanish imkoniyatini taqdim etadi. MS Access dasturining sodda interfeysi va kuchli imkoniyatlari uni kichik va o'rta korxonalar uchun juda qulay qiladi. Ma'lumotlarni tezda qidirish, tahlil qilish va hisobotlar tayyorlash kabi vazifalarni amalga oshirishda MS Access dasturi o'zining funksiyalari bilan ajralib turadi. Bu dastur, hozirgi kunda ko'plab foydalanuvchilar tomonidan qo'llaniladi va ma'lumotlar bazasini boshqarish jarayonlarida keng qo'llanilmoqda.

Bugungi axborotlashgan jamiyatda ma'lumotlarni to'plash, saqlash va tahlil qilish har qanday tashkilot faoliyatining ajralmas qismiga aylangan. Microsoft Access - bu Microsoft Office paketi tarkibiga kiruvchi, maxsus dasturlash ko'nikmalarini talab qilmaydigan, foydalanuvchilar uchun qulay interfeysga ega RMBBT. Uning yordamida foydalanuvchilar murakkab bo'lmagan, ammo samarali ma'lumotlar omborlarini yaratishlari mumkin.

Asosiy qism (Maqola mazmuni)

Microsoft Access tizimining ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilish, uning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va OTM (oliy ta'lim muassasalari) o'quv jarayonida ushbu dasturni qo'llashning nazariy va amaliy jihatlarini asoslashdan iborat.

Microsoft Access dasturining imkoniyatlari uning oltita asosiy ob'ekti orqali namoyon bo'ladi:

1. **Jadvallar (Tables):** Ma'lumotlar bazasining asosi bo'lib, barcha ma'lumotlar satrlar va ustunlar shaklida saqlanadi.
2. **So'rovlar (Queries):** Bu ob'ekt ma'lumotlarga ishlov berish, ularni saralash, filtrlash, ajratish va bir nechta jadvaldagi ma'lumotlarni birlashtirish imkonini beradi.
3. **Forma (Forms):** Ma'lumotlarni qulay va tartibli ravishda kiritish, ko'rish yoki tahrirlash uchun foydalanuvchi interfeysini yaratishga xizmat qiladi.
4. **Hisobotlar (Reports):** Ma'lumotlarni qog'ozga chop etishga yoki ko'rgazmali va professional tarzda taqdim etishga mo'ljallangan.

5. **Makroslar va Modullar (Macros and Modules):** Dastur imkoniyatlarini oshirish va ayrim operatsiyalarni avtomatlashtirish uchun qo'llaniladi. Modullar ichki Visual Basic for Applications (VBA) tilida yozilgan dasturlarni o'z ichiga oladi.

Microsoft Accessning texnik xususiyatlari:

Fayl-server arxitekturası: Access ma'lumotlarni bitta faylda (.accdb yoki .mdb) saqlaydi, bu esa bir vaqtning o'zida ko'p foydalanuvchilar ishlaganda ma'lumotlar yaxlitligini ta'minlashda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Ammo bu xususiyat uni o'rganish va lokal foydalanish uchun qulay qiladi. **SQL va VBA integratsiyasi:** Dastur ichki strukturasi ANSI SQL standartiga mos keladi. Foydalanuvchilar ma'lumotlarni boshqarish uchun grafik so'rov konstruktoridan yoki to'g'ridan-to'g'ri SQL so'rovlaridan foydalanishlari mumkin. VBA yordamida esa dasturga mantiqiy funksiyalar, murakkab hisob-kitoblar va avtomatik jarayonlar qo'shish imkoniyati mavjud. **Ta'lim jarayonidagi samaradorligi:** Access talabalarga ma'lumotlar bazasining nazariy asoslari (normalizatsiya, kalitlar, bog'lanishlar turlari) ni amaliyotda, vizual tarzda o'zlashtirishga yordam beradi.

Xulosa:

Microsoft Access tizimini o'rganish ma'lumotlar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning muhim bosqichidir. Uning oddiyliги va keng funksionalligi turli soha mutaxassislari, jumladan, talabalar va ofis xodimlari uchun ma'lumotlar bazasini boshqarishning ajoyib uskunasi bo'lib xizmat qiladi. Accessni o'zlashtirish orqali ma'lumotlarni boshqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Dastur foydalanuvchilarga ma'lumotlarni boshqarish, tahlil qilish va hisobotlar tayyorlashda keng imkoniyatlar taqdim etadi. Ushbu tadqiqot, dasturning imkoniyatlarini va foydalanuvchilarga ta'sirini o'rganish orqali, MS Access dasturining rivojlanishi va kelajagi uchun muhim yo'nalishlar belgilab berdi. Tadqiqot davomida ko'rsatilgan muammolar va qiyinchiliklar, kelajakda yanada rivojlanish uchun muhim yo'nalishlarni ko'rsatib beradi, shuningdek, yangi

tadqiqotlar va innovatsiyalar orqali, dasturdan foydalanishni yanada qulay va samarali qilish imkoniyatlarini ochadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tojimamatov, I. N., & qizi Asqarova, M. M. V. (2025). NERV FAOLIYATINING BIOLOGIK JIHATLARI. *Ustozlar uchun*, 85(1), 247-256.
2. Niyazimbetova F. A. MICROSOFT ACCESS YORDAMIDA MA'LUMOTLAR OMBORI YARATISHDA INTERFAOL METODLARNI QO'LLASH TURLARI //FUTUROLOGY. – 2024.
3. Nurmamatovich, T. I., & Rahmonaliyeva, M. (2025). RAQAMLI AXBOROTNI IFODALASH SHAKLLARI. *TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(2), 88-94.
4. Tojimamatov, I. (2025). BERILGANLAR BAZASIDA AXBOROT ALMASHINISH SXEMASI HAMDA TURLARI. *Академические исследования в современной науке*, 4(21), 71-76.
5. Tojimamatov, I. N., & qizi Rahmiddinova, Z. M. (2025). SUN'IY INTELLEKT UCHUN DASTURIY MUHITLAR VA KUTUBXONALARNI O'RNATISH. *Ustozlar uchun*, 85(1), 257-266.
6. Microsoft Access haqida umumiy tushunchalar // Chirchiq davlat pedagogika universiteti web-sayti.
7. Nurmamatovich, T. I. (2025). SQL SERVERNING ODDIY INSTRUMENTAL VOSITALARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 82(3), 316-323.
8. Qodirov M. MS Access dasturining integratsiya va avtomatlashtirish imkoniyatlari. *Informatika va axborot texnologiyalari jurnali*, 2023.
9. Saidov B. MS Access dasturida ma'lumotlarni boshqarish: nazariya va amaliyot. O'zbekiston milliy universiteti, 2020.
10. Isroilov D. MS Access dasturida ma'lumotlar xavfsizligi: muammolar va yechimlar. *O'zbekiston informatika jurnali*, 2023.